

SÁRKÖZY PÉTER

Hunok Rómában

Mint köztudott, az irodalomtörténészek egyik legfőbb tulajdonsága a szerénység, a másik kutató kolléga tudásának elismerése, az új eredmények miatti aranyszínű (sárga) boldogság. Ez jellemezte már a humanistákat is, akikről olyan kifejező rajzokat készített Leonardo, és máig nevezetes Pietro Aretinónak a kortársai és barátai iránt érzett „őszinte csodálata”. De azért, hála Istennek, mindig van köztünk valaki, akivel kapcsolatban – miközben a többi kollégát, ha csak van rá mód, szapuljuk – még sosem fordult vagy fordulna meg fejünkben, hogy ne ő lenne a szakmában a legjobb, mint a magyar foci aranykorában Kocsis Sanyi volt a fejelésben; Albert Flóri, vagy mostanában Messi a cselezésben. (Természetesen, ahogy a futballban, úgy az irodalomtörténet-írás terén is, a klasszis játékosok mellett jó középpályásokra is szükség van.) Így vagyok én is régi barátommal, akivel ebben az évben együtt töltjük be a 70. életévünket. (Remélhetőleg, húsz év múlva ő fog engem hasonlóan köszönteni.)

Még gimnazista diák voltam, és miközben nagyban arra készültem, hogy én legyek a magyar irodalomtörténet újabb Szerb Antala (nem sikerült), úgy alakult, hogy egy „Ki tud többet Budapestről?” vetélkedőn én vezethettem az Apáczai Csere János Gimnázium csapatát. Alaposan felkészültünk, lexikonok és a szakirodalom kötetek halmaival ültünk ki a döntő csatára a szomszéd Eötvös Gimnázium ellen. Ők hárman minden segédanyag nélkül jöttek el a döntőre, viszont volt köztük egy vékony, szemüveges fiú, aki mindent tudott Pest és Buda múltjáról, szó szerint lemosott minket az összes segédletünkkel együtt. Ő volt „a Szörényi Laci”.

Első éves egyetemistaként figyeltem fel rá ismét, amikor Tolnai Gábor szörnyen unalmas előadásán egyszer csak felállt, „na, nekem ebből elég!” mondta, és kiment a teremből – egyenesen a tanulmányi osztályra, ahol a magyar helyett felvette a perzsa szakot a latin mellé. Az hamar kiderült, hogy mindkettőnknek közös tanár-példaképünk volt, a hajdani Eötvös Kollégiumot végzett latin–görög–angol szakos dr. Bánhegyi György, aki nekem, sajnos, csak kémiát taníthatott a Cukor utcában, de amikor 1960 után végre ismét bevezették a latin nyelv oktatását, akkor átment az Eötvös József Gimnáziumba, és ott Szörényi Laci *klasszika filológia* tanára lett (ezért viszont máig nagyon irigylem a barátomat).

Azt természetesnek találtam, hogy az egyetem elvégzése után Lacit Szauder József professzor azonnal felvette kutatónak az Irodalomtudományi Intézetbe (kevésbé tartottam

természetesnek más, „jó kádernek” számító egyetemi társaim intézeti felvételét), különben is nekem akkor már egy éve volt egy jó állásom, mert még ötödéves koromban Bánhegyi tanár úr javaslatára felvettek az Eötvös Gimnáziumba olasz-magyar szakos tanárnak. Ráadásul Fried Pistával együtt (aki akkor egy általános iskolában tanított orosz nyelvet) sikerült bekerülnöm az Intézetbe „külsős pedagógus kutatónak”, mely a „szakmában” maradást és egy szabad kutatónapot jelentett. Így aztán volt rá lehetőségem, hogy hetente egyszer találkozhattam barátommal, hogy jókat beszéljünk egy-két (három-négy) korsó sör mellett, nagyokat adomázzunk, és röhögjünk mindenben és mindenkin, de főleg a korszak hivatalos irodalomtörténészeinek számító potentátok hülyeségein, miközben egyre jobban megkedveltük egymást. Igazán jó barátok Leopardi szülővárosában, Recanatiban lettünk 1974-ben az együtt eltöltött hónap alatt, amikor az unalmas Leopardi szeminárium helyett ötöt dollárral a zsebünkben gyalog és autóstoppal (és a szintén pénztelen lengyel lányokkal) bejártuk a Márkákat Anconától Ascoli Picenóiig és Maceratán át Loretóiig. Történt velünk egy-két csuda dolog, de minderről már részletesen beszámolt Laci a *Hosszúlépés* kötetében megjelent *Hunok Recanatiban* című írásában. Attól kezdve, amikor csak lehetett, konferenciáról konferenciára, városról városra együtt jártuk Itália városait, majd római tanárságom kezdetétől fogva biztos állomás lettem Laci olaszországi vándorútjai során, egészen nagyköveti kinevezéséig. Ami kalandozásainkban a legjobb volt, hogy nemcsak megnéztünk és kipróbáltunk mindent, amit csak lehetett, (így például fondorlatos módon meggyőződhattunk a loretoi Szent Ház csodás legendájának valóságáról), hanem az, hogy kirándulásaink során be sem állt a szánk, mintha két Löwy Árpád bújt volna belénk. Talán belénk is bújt, mert ez volt a hetvenes-nyolcvanas években a legjobb védekezés az otthoni világ mindent lealacsonyító szürkeségével, butaságával és Olaszországban is jelenlevő „füleivel” szemben: elmenni Itáliába a sok szépség közé, és ugyan szegényen, de végre szabadon élni – legalább egy kis időre.

Ötven éve vagyunk barátok, neki köszönhetem, hogy megírhattam József Attila és Faludi Ferenc költészetéről szóló köteteimet. Igaz, az is megesett, hogy néha nagyokat veszekedtünk, de mindez mit sem von le abból, hogy máig minden irigység nélkül elismerjem, hogy nem én, hanem ő lehet(ne) az új Szerb Antal, ha egyszer fogná magát, és megírná a magyar (és ha már azzal megvan, akkor a világirodalom) történetét. Adjon a Jóisten neki erőt, kedvet és egy kis állhatatosságot, hogy legalább egy-két évig ne vállaljon el mindenféle előadásokat, felkéréseket, és megírja azt, amit közülünk csak Ő tudna megírni.